

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Társadalomtudományi Kar

Doktori (PhD) Tézisek

Megyesi Gergely Boldizsár:

Fejlesztéspolitika helyben.

A társadalmi tőke és a fejlesztéspolitika összefüggései a Vasvári és a
Lengyeltóti kistérségben készült esettanulmányok alapján

Szociológia Doktori Iskola

Vezetője: Dr. Örkény Antal egyetemi tanár

Témavezető: Kovách Imre, DSc.

2014.

A kutatás előzményei

Kutatásomban a társadalmi tőke többrétegű jellegére alapozva két magyarországi kistérségben elemeztem a hazai fejlesztéspolitika hatásait esettanulmányokon alapuló módszerekkel. A kutatás során a helyi fejlesztéseket egy, a társadalmi tőke többrétegű jellegén alapuló elemzési keret segítségével vizsgáltam, és amellet érveltem, hogy a hasonló külső intézményrendszer ellenére a két kistérségben egymástól eltérő fejlesztési paradigma szerint szerveződött a fejlesztés, a különbség magyarázata pedig részben a helyi viszonyok különbözőségében rejlik.

A dolgozat elméleti háttérét a vidékfejlesztési paradigmákat tárgyaló, és a társadalmi tőke fogalmát elemző szakirodalom adja. Bár a dolgozat két, elméletileg jól különválasztható részre tagolódik, az eredmények bemutatása során a fejlesztéspolitikára és a társadalmi tőkére vonatkozó megállapítások összekapcsolódnak.

Vidékfejlesztési elméletek

A vidékfejlesztés fogalmát a vidékszociológiában elfogadott módon, igazodva a vidékkutatások tudományos irodalmának szóhasználatához, a vidéki térségekben megvalósuló fejlesztési programok összességének tekintem, és ekként értelmezem dolgozatomban. A vidékfejlesztési paradigmákat a dolgozatom elméleti részében elemeztem annak alapján, hogy mely szereplők vesznek részt a fejlesztésekben, a szereplők milyen tudásformákat (Tovey 2008) és milyen forrásokat használnak a fejlesztések szervezése kapcsán, milyen célokra irányul a fejlesztés, és mennyiben épít a helyi adottságokra. A szakirodalom áttekintése alapján három féle fejlesztéspolitikai paradigmát különítettem el: a klasszikus fejlesztési paradigmát (Terluin 2008), az integrált vidékfejlesztést (Ray 1999, Shucksmith 2010), és a hálózatosodás modelljét (Murdoch 2000).

A fejlesztéspolitikai irodalom által leírt első – klasszikusnak nevezett – fejlesztési paradigma szerint megvalósuló fejlesztések kezdeményezője a központi kormányzat, vagy egy ahhoz köthető szervezet. A helyiek bevonása nem magától értetődő, ennek megfelelően a szakértői tudás és a fejlesztések bonyolításához szükséges menedzseri tudás elengedhetetlenül fontosak lesznek. A fejlesztés jellegét a külső tényezők határozzák meg. Az állami, esetleg magánbefektetői beruházás biztosítja a fejlesztés pénzügyi hátterét, amelyek általában infrastruktúrafejlesztések.

Az integrált vidékfejlesztés gyakorlata ettől szinte minden elemzési szempont szerint különbözik (Ward 2002, Galdeano-Gomez és társai 2011). Az ágazati szempont helyett a térség egészének a fejlesztése fontos. A tervekben és a projektekben megjelennek a helyi szereplők elképzelései, a helyiek tudása és ismeretei. A pénzügyi forrásokat itt európai uniós, illetve nemzeti támogatások jelentik, amelyet a helyi tőke egészíthet ki. A fejlesztés során az endogén megközelítés a helyi erőforrásokból indul ki, azaz számba veszi a helyi adottságokat, és hogy milyen helyben jelentkező igényeket kell kielégíteni, ehhez szükség van a különböző helyi szereplők együttműködésére, a közös cél meghatározásra, amiben segít a különböző szereplők vitája.

A vidékfejlesztés hálózatosodásának paradigmája Jonathan Murdoch cikkéhez köthető (Murdoch 2000). A szerző mellett érvel, hogy a fejlesztések során komplex megközelítésre van szükség. A térség adottságaihoz igazodó fejlesztési paradigmát érdemes alkalmazni a fejlesztések tervezése során. Ez az a paradigma, amely a legjobban hangsúlyozza a szereplők közötti kapcsolatok, hálózatok jelentőségét.

Társadalmi tőke a vidékkutatásokban

A dolgozatban bemutattam, hogy az elmúlt évtizedekben a vidékkutatásokban is fontos elemzési szemponttá váltak a hálózatok (Murdoch 2000, Fűzér és társai 2006, Juhász 2006), a kapcsolatok (Ploeg és társai 2000), a bizalom, a közösségek (Bryant és társai 2011, Tardos 2008), a hatalmi viszonyok (Csurgó és társai 2008, Kovách és Kristóf 2009), a helyi érdekek (Shucksmith 2000), valamint a kirekesztést és a bevonást meghatározó tényezők elemzése. Érvélem szerint a társadalmi tőke alkalmas fogalmi kerete a fenti kérdések vizsgálatának, így indokoltnak látom a vidékfejlesztési paradigmák szisztematikus vizsgálatát a társadalmi tőke fogalmának segítségével.

Ahhoz, hogy az elemzés számára operacionalizálhatóvá tegyem a társadalmi tőke fogalmát, áttekintettem a fogalmat elemző legfontosabb elméleti írásokat. Ezt az is indokolta, hogy a fogalmat jogosan érte kritika amiatt, hogy a szerzők azt nem megfelelően definiálták (Sík 2012, Kadushin 2004). Kutatásomban egy olyan meghatározást alkalmaztam Woolcock és Narayan (2000) nyomán, amely szerint: a társadalmi tőke eredete a közösségekben, kapcsolatokban rejlik, de hatása az egyén szintjén értelmezhető.

Amellett érvelek, hogy a társadalmi tőke mérésére helyettesítő jellemzőket érdemes alkalmazni. Az előző definícióhoz igazodva, azok közül a szereplők kapcsolatai mellett a megbízhatóság (Ahn és Ostrom 2008) és az énhatékonyság (Lillbacka 2006) alapján mértem a társadalmi tőke különböző típusainak egyes kistérségekre jellemző mértékét. A megbízhatóság arra utal, hogy az egyén az adott társadalmi struktúrától függetlenül viszonzza a belé vetett bizalmat, az énhatékonyság pedig azt írja le, hogy az egyén mennyire képes befolyásolni a közösség ügyeit.

A kutatás során megkülönböztettem az összetartó társadalmi tőkét (*bonding social capital*), az összekötő társadalmi tőkét (*bridging social capital*) és az összekapcsoló társadalmi tőkét (*linking social capital*) (Woolcock és Narayan 2000, Woolcock 1998). Az összetartó jellegű társadalmi tőke a horizontális személyközi kapcsolatokat (családi, szomszédsági viszonyokat) segít megragadni, olyan kapcsolatokat, amelyekre jellemző, hogy a csoporttagok identitása, személyes történelme, meggyőződése hasonló. Az összekötő társadalmi tőke különböző, de horizontális jellegű kapcsolatban álló csoportok tagjai között teremtve kapcsolatot segítheti a külső erőforrások kiaknázását (Woolcock 1998). A vertikális kapcsolatok leírására az összekapcsoló társadalmi tőke elnevezést használom (Szreter és Woolcock 2004). A társadalmi tőke különböző formái más és más közösségtípusokat írnak le. Érvélem szerint az így megkülönböztethető típusokban eltérően alakulnak azok a tényezők, amelyek befolyásolják, hogy melyik vidékfejlesztési paradigma lesz jellemző az adott kistérségben.

Módszerek: esettanulmány a Vasvári és a Lengyeltóti kistérségben

Dolgozatom több egymásra épülő kutatáson alapul: két Dunántúli kistérségben készítettem esettanulmányokat, Vasváron és Lengyeltótiban. Az esettanulmányokat 2008 és 2011 között készítettem. A dokumentum-elemzést követően félig strukturált interjúkat készítettem, ezt résztvevő megfigyeléssel és terepbejárással egészítettem ki, hogy kiküszöböljem a módszer és a hólabda-mintavétel esetleges torzításait (Yin 1994, Kvale 1994, Kovács 2007).

A két kistérség kiválasztása során azt a szempontot tartottam szem előtt, hogy azok településszerkezet, valamint gazdasági, társadalmi jellegükben hasonlóak legyenek, viszont a fejlesztési teljesítményük eltérő legyen.

Ahogy azt az esettanulmányokban bemutattam, a Vasvári és a Lengyeltóti kistérség természeti és földrajzi adottságai hasonlóak, a Vasvári kistérség gazdasági környezete valamivel kedvezőbb, mint a Lengyeltóti kistérségé, de az idegenforgalmi adottságai ez utóbbinak jobbak. A mezőgazdaságot mindkét térségben a nagyüzemi szántóföldi gazdálkodás és a kisebb volumenű, de jelentős gyümölcsstermesztés jelenti. A településszerkezet kismértékben különbözik: a Vasvári kistérségben számos apró- és törpefalu található, a központi település vezető szerepe egyértelmű. A Lengyeltóti kistérségen belül versengés alakult ki a város és a nagyobb községek között, viszont számos központi funkciót a szomszédos Fonyód tölt be a térségben.

A két kistérség fejlesztési teljesítménye között jelentős különbség látható. Bár mindkét esetben az EU-s fejlesztési források képezik a külső pénzügyi befektetések nagy részét, a Vasvári kistérségben ezzel azonos mértékűek a piaci befektetések is, és a fejlesztési tevékenység egyenletes, abban sok szereplő teljesítménye jelenik meg, a fejlesztésekben sokan részt vesznek, és sok kedvezményezetthez elérnek.

A Lengyeltóti kistérségben a pályázati aktivitás csak 2007 után, az LHH programnak köszönhetően növekedett. Az ekkor bekövetkezett jelentős mértékű növekedés azonban koncentráltan, néhány kedvezményezettnél jelentkezett. Ez jellemző volt a gazdaságfejlesztési és az agrárfejlesztési források elosztására egyaránt.

Bár a Vasvári kistérségben is az infrastrukturális fejlesztések (szennyvíz-csatorna beruházás), a nagyüzemi agrárfejlesztések jelentették a legnagyobb beruházásokat, ezek mellett számos HEFOP és TÁMOP program is megvalósult, amelyek a LEADER pályázatokkal együtt sok kedvezményezetthez eljutottak, számos helyi ügyre tudtak reflektálni (ha megoldást nem is feltétlenül nyújtottak). A Lengyeltóti kistérségben 2007 után a gazdaságfejlesztési célú programok valósultak meg, az egyetlen

jelentősebb humánerőforrás program az iskolafejlesztéshez kapcsolódott; itt a helyben élőket kevésbé sikerült bevonni a fejlesztési tevékenységbe; mint dolgozatomban bemutattam, ez az eltérés a társadalmi tőke különböző mértékével és jellegével is magyarázható.

Eredmények

Dolgozatom kiinduló kérdése, hogy az eltérő helyi viszonyok hogyan hatnak arra, hogy milyen fejlesztéspolitika valósul meg egy adott kistérségben, ezért elemeztem a különböző fejlesztési paradigmákat és a helyi vidékfejlesztési aktivitást a két kistérségben. Érvelésem szerint a helyi fejlesztéspolitikai folyamatok jobban megérthetők a társadalmi tőke fogalmát használva. Ehhez kapcsolódóan elemeztem, hogy mely tényezők erősítik a közösségen belüli és a közösségek közötti kapcsolatok erősödését, és mi áll a társadalmi tőke negatív hatásainak hátterében. Az alábbiakban a fenti kutatási kérdésekre adható válaszokat, kutatásom legfontosabb eredményeit mutatom be.

1) A társadalmi tőke eltérő jellege

A két vizsgált kistérségben különbözik a társadalmi tőke mértéke és jellege, amint feljebb bemutattam az elemzés és az összehasonlítás során. A Lengyeltóti kistérségben mindhárom típusú társadalmi tőke mértéke alacsony. A Vasvári kistérségben az összetartó társadalmi tőke, és az összekötő társadalmi tőke mértéke magas, míg az összekapcsoló társadalmi tőke mértéke alacsony.

A kutatás során a társadalmi tőke mérésére három dimenziót használtam: a kapcsolatokat, a megbízhatóságot és a szavahihetőséget. A szereplők közötti vertikális és horizontális kapcsolatok alapján, az ezeket a kapcsolatokat jellemző megbízhatóság – vagyis annak alapján, hogy valaki az adott

társadalmi struktúrától függetlenül viszonzozza a belé vetett bizalmat, valamint, hogy az egyén mennyire bízik abban, hogy képes befolyásolni a közösség ügyeit – jól leírható a kistérségre jellemző társadalmi tőke.

A fentiek alapján tehát amellettt érvelek, hogy a társadalmi tőke fogalma, illetve az annak többrétegűsége alapján kialakított elemzési keret alkalmas a helyi fejlesztéspolitikai folyamatok elemzésére. A Vasvári kistérséget az összetartó és összekötő jellegű társadalmi tőke magas mértéke jellemzi, míg az összekapcsoló társadalmi tőke mértéke alacsony. A Lengyeltóti kistérségben ezzel szemben mindhárom típusú társadalmi tőke mértéke alacsony.

2) A társadalmi tőke negatív következményei

A társadalmi tőke negatív hatásai megfigyelhetők a két esettanulmányban. Azonban ezek a negatív hatások nem egyszerűen a társadalmi tőke jelenlétéhez köthetők, hanem a különféle típusú társadalmi tőkeformák egyenlőtlen elosztásának tulajdoníthatók.

Az esettanulmányok a vertikális kapcsolatokon nyugvó, összekapcsoló társadalmi tőke negatív hatásait mutatják legvilágosabban. A tökéletlenül működő intézményrendszerrel szembeni egyik lehetséges stratégia eleme a személyes kapcsolatok kialakítása: az összekapcsoló társadalmi tőke mértékének növelése (Rose 1999, Cholupkova és társai 2003:246), ami korrupciós kockázatokat rejt. A Lengyeltóti kistérségben készült esettanulmány alapján az látszik, hogy a fejlesztési intézményrendszer egyik szervezőelve a politikai lojalitás, ezt pedig erősíti, hogy a helyiek maguk is hisznek abban, hogy a vertikális kapcsolatok segítik a sikeres fejlesztéseket. Ez kiegészül az összetartó társadalmi tőke alacsony mértékével, ami odavezet, hogy pontszerű fejlesztések valósulnak meg azon szereplők környezetében, akik hozzáférnek a fejlesztési forrásokhoz.

A Vasvári kistérség esetében láthatjuk, hogy az összetartó társadalmi tőke és az összekötő társadalmi tőke magas; a kettő között egyensúly van. A vertikális kapcsolatokon nyugvó összekapcsoló társadalmi tőke alacsony mértékét nem érzékelik hiányként a helyi érintettek. Ennek ellenére adott esetben megjelenik a tökéletlenül működő intézményrendszerrel szembeni egyik lehetséges stratégia: a személyes kapcsolatok kialakítása az intézményrendszeren belül (Rose 1999, Cholupkova és társai 2003:246). Feltehető, hogy éppen a magas összetartó és összekötő társadalmi tőkének köszönhető, hogy a külső szereplők beavatkozási kísérletei nem okoztak komoly helyi konfliktusokat.

A magas összetartó társadalmi tőke okozta negatív hatások (Portes 1998:15) egyike sem figyelhető meg a Vasvári kistérségben. A kistérségben nem jellemző a kívülállók kizárása. Az esettanulmányban több példát is bemutattam arra, hogy külső szereplőket bevontak a fejlesztések szervezésébe: a LEADER HACS átalakítása során kibővült Akciócsoport befogadta a kistérségen kívülről érkező szereplőket. A többi negatív következmény – a közösség különleges igényeket támaszt a csoporttagokkal szemben, vagy a csoport korlátozza a tagok egyéni szabadságát, esetleg lefelé nivellálnak a csoporton belül a normák – szintén nem jelenik meg a kistérségben.

Kutatásom alapján amellet érvelek, hogy az összetartó és az összekötő társadalmi tőke egyfajta védelmet jelent a gyakran változó és nehezen kiszámítható külső környezettel szemben, ugyanakkor a közösségi ellenőrzés elég erős ahhoz, hogy bizonyos belső normákat érvényesítsen. A kifelé mutató, horizontális kapcsolatokon nyugvó összekötő társadalmi tőke képes megakadályozni vagy ellensúlyozni az összetartó társadalmi tőke esetleges káros következményeit.

3) A vidékfejlesztési paradigmák

Dolgozatomban bemutattam, hogy a két kistérségben különböző fejlesztési paradigma valósult meg: a Lengyeltóti kistérség fejlesztései a klasszikus paradigma, a Vasvári kistérség fejlesztései az integrált vidékfejlesztési paradigma (Ward 2002) segítségével írhatók le. A különbség annak ellenére alakult ki, hogy a két kistérség fejlesztéspolitikai környezete országos szinten ugyanolyan. Annak az oka, hogy eltérő fejlesztési paradigma szerint szerveződnek a vizsgált kistérségekben a fejlesztések, az országos szint alatt keresendő. Az esettanulmányokban a kistérségi szintet vizsgáltam. Kutatásom szerint a két kistérség fejlesztési rendszerének szinte mindegyik eleme különbözik: a legfontosabb érintettek, a fejlesztések során felhasznált tudásformák, a tipikus fejlesztések, a projektek helyi beágyazottsága eltérő a két kistérségben. Az alábbiakban ezeknek a különbségeknek a következményeit mutatom be.

A Vasvári kistérség fejlesztéseiben érintett szereplőket tenni akarás jellemzi, közöttük élénk, és megbízható kapcsolatok alakultak ki. Ennek köszönhető, hogy a szereplők között gyakori a párbeszéd. Az ilyen körülmények között szerveződő projektekben sokféle szereplő sokféle tudása jelenik meg, így ezek a projektek ideiglenes tudásszervezetekké váltak (Sjöblom és Godenhjelm 2009). Ezzel szemben a Lengyeltóti kistérségben, ahol az összetartó társadalmi tőke mértéke csekély, a helyi szereplők között ritka és kevésbé megbízható kapcsolatok vannak, az érintettek nem bíznak abban, hogy képesek változtatni a helyzetükön, így elmarad a párbeszéd. A projektek egyetlen fejlesztési cél megvalósítására létrejött „egyszerű” projektszervezetek maradtak (Packendorf 1995). Ráadásul a kistérség szereplői felülértékelik a vertikális kapcsolatokon nyugvó összekapcsoló társadalmi tőkét, ami a projektekben is látszik: azokban számos kistérségen

kívüli szereplő jelenik meg, és ezeknek a külső szereplőknek a tudása kiemelt szerepű a projektekben.

A felelőségek és feladatok egyenlő elosztása megerősítette a horizontális, egyenrangú kapcsolatokat, ahogy ez a Vasvári kistérségben történt: ebben a környezetben lehetőség van a folyamatos párbeszédre, a célok egyeztetésére és a közös cselekvésre, összefogásra, a megbízhatóság viszonylag magas foka mellett. A Lengyeltóti kistérségben a feladatmegosztás jellege ettől eltért, itt nem alakultak ki egyenlő felek közötti horizontális kapcsolatok, ritka volt a párbeszéd, nehezen alakult ki megegyezés a közös célokról, és nem jellemző az összefogás, ugyanakkor a megbízhatóság foka is alacsony.

Az ideiglenes tudásszervezetet létrehozó szereplők, mivel ez létezésük igazolója, arra törekszenek, hogy új pályázatokat készítsenek. A sokféle szereplő együttműködésének köszönhetően ezek a csoportok rugalmasan képesek alkalmazkodni a változó körülményekhez, ami pedig az egész kistérség előnyére válik. Az egyszeri célokat kitűző, egyszemélyben vezetett projekt kevésbé nyitott az újabb pályázatra (hiszen megvalósította a kitűzött célt), ami a kistérség egészének hátrányos lehet. A következőkben a fejlesztési teljesítmény és a társadalmi tőke mértéke közötti összefüggésre mutatok rá.

4) A társadalmi tőke hatása a fejlesztési teljesítményre.

Az összekapcsoló társadalmi tőke nem előfeltétele az ideiglenes tudásszervezetek működésének; a fejlesztési tervek megvalósíthatók a központi intézményekkel való közvetlen kapcsolatok nélkül is. Az európai uniós források mindkét kistérségben fontos szerepet játszanak. Míg azonban a Vasvári kistérségben a piaci források is jelentősek és a fejlesztési teljesítmény időben egyenletes, addig a Lengyeltóti kistérségben csak 2007 után erősödött a fejlesztési teljesítmény, ráadásul az egyenlőtlen időbeli

eloszlás kiegészült azzal, hogy a források koncentráltan érkeztek a kistérségbe. Itt pontszerű fejlesztések valósultak meg. Az infrastrukturális fejlesztések a Vasvári kistérségben jelentősebbek, az agrárfejlesztés, illetve a gazdaságfejlesztési programok mindkét kistérségben fontosak voltak. A Vasvári kistérségben azonban több szereplőt értek el a fejlesztési programok, köszönhetően annak, hogy a kistérségben működött LEADER program 2007 előtt is, és jelentős foglalkoztatási és szociális programokat szerveztek helyben.

A Vasvári kistérségben magasabb az összetartó és az összekötő társadalmi tőke, és ugyanitt magasabb a pályázati aktivitás is, a pályázatok eloszlása is egyenletesebb, azok több helyihez érnek el, mint a Lengyeltóti kistérségben. Ez utóbbiban az összetartó és az összekötő társadalmi tőke alacsony, ugyanitt a pályázati aktivitás is alacsony. Ennek alapján úgy tűnik, hogy az összetartó és az összekötő társadalmi tőke különbsége komoly különbséget okoz a pályázati aktivitásban.

Ez magyarázható azzal, hogy a Vasvári kistérségben a fejlesztések a helyi szereplők helyi és menedzseri tudására épülnek, itt a párbeszédnek több informális és formális terepe is van. Az ideiglenes tudásszervezetként leírható fejlesztési intézmények, maguk is generálják az újabb projekteket, ahogy az is, hogy magas a szereplők énhatékonysága, a szereplőket stratégiai tervezés jellemzi. Ugyanez megfigyelhető a Lengyeltóti kistérség esetében is: a Lengyeltóti Fodor András Általános Iskolához kapcsolható fejlesztések alapján láthatók a fentiek; ebben is helyi szereplők helyi tudására alapult a projekt, amelynek folytatása is lett, köszönhetően a stratégiai tervezésnek.

A pályázati teljesítmény és a különböző típusú társadalmi tőkék mértéke közötti összefüggést vizsgálva azt láthatjuk, hogy az összetartó és összekötő társadalmi tőke jelenléte segíti a fejlesztési teljesítmény növekedését, addig

az összekapcsoló társadalmi tőke jelenléte nem növeli a pályázati teljesítményt.

A kutatás folytatása két irányban lehetséges. Az esettanulmányok megisméltése során vizsgálni lehet a társadalmi tőke mértéknek és jellegének változását a két kistérségben. Ismerve, hogy mi állhat a változásnak a hátterében, elemezhető, hogy, melyek azok a tényezők és folyamatok, amelyek segítik a társadalmi tőke gyarapodását egy adott kistérségben.

A további kutatások másik iránya az esettanulmány mint módszer használhatóságát vizsgálná. Ez a kutatási irány azt szolgálná, hogy egy olyan kvalitatív módszerekre alapozott eszköztár jöhessen létre, amelynek segítségével leírhatók és értelmezhetőek a fejlesztéspolitikai folyamatok, kvalitatív esettanulmányok alapján.

Felhasznált irodalom:

Ahn, T.-K. – Ostrom E. (2008) Social Capital and Collective Action” In: D. Castiglione – J. van Deth – G. Wolleb (szerk.) *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxford University Press, p. 70–100.

Bryant, L. A. – Paniagua, A. – T. Kizos (2011) Conceptualising ‘shadow landscape’ in political ecology and rural studies *Land Use Policy*, Vol 28, Issue 3, p. 460-471.

Chloupkova, J. – Svendsen, G. L. H. – Svendsen, G. T. (2003) Building and destroying social capital: The case of cooperative movements in Denmark and Poland. *Agriculture and Human Values*. 20 p. 241-252.

Csurgó B. – Kovách I. – E. Kucerova, (2006) Knowledge, Power and Sustainability in Contemporary Rural Europe. *Sociologia Ruralis* 46 (3) p. 292-311.

Füzér K. – Gerő M. – Sik E. – G. Zongor (2006) Társadalmi tőke és fejlesztés. In: Kolosi T, Tóth I Gy, Vukovich Gy (szerk.) *Társadalmi Riport 2006*. Budapest: TÁRKI, p. 335-350.

Galdeano-Gómez E. – J. A. Aznar-Sánchez – J. C. Pérez-Mesa (2011) The Complexity of Theories on Rural Development in Europe: An Analysis of the Paradigmatic Case of Almería (South-east Spain). *Sociologia Ruralis* 51 (1) p. 54–78

Juhász P. (2006) A falusi térségek gazdasági, társadalmi és politikai gondjairól. *Erdélyi Társadalom* 3 (2) p.23-42.

Kadushin, Ch. (2004) Too Much Investment in Social Capital? *Social Networks* 26 p. 75-90

Kovách, I. – L. Kristóf (2009) The Role of Intermediate Actors in Transmitting Rural Goods and Services in Rural Areas Under Urban Pressure. *Journal of Environmental Policy and Planning* 2011 (1) p. 45-60.

Kovács É. (szerk) 2007. *Közösségtanulmányok*. A Néprajzi Múzeum és a PTE Média Kommunikáció Tanszék közös kiadványa. p.441.

Kvale, S. 1994. Ten Standard Objections to Qualitative Research Interviews. *Journal of Phenomenological Psychology*. 25. p.147-173.

Lillbacka, R. (2006) Measuring Social Capital: Assessing Construct Stability of Various Operationalizations of Social Capital in a Finnish Sample. *Acta Sociologica*, 49 (2) p. 201-220.

Murdoch, J. (2000) Networks: A New Paradigm of Rural Development *Journal of Rural Studies* p. 407–419.

Ploeg, J. D. Van der és társai. (2000) Rural Development: From Practices and Policies towards Theory. *Sociologia Ruralis*, 40 (4) 391-408.

Portes, A. (1998) Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*, 24 p.1-24

Ray, C. (1999) Towards a Meta-Framework of Endogenous Development: Repertoires, Paths, Democracy and Rights. *Sociologia Ruralis*, (39) 4 p.521-537.

Rose, R. (1999) Getting Things Done in an Anti-Modern Society: Social Capital Networks in Russia. In: P. Dasgupta – I. Seraeldin (szerk.) *Social Capital: A Multifaceted Perspective*, Washington, DC: The World Bank, p. 147-171.

Shucksmith M. (2010) Disintegrated Rural Development? Neo-endogenous Rural Development, Planning and Place-Shaping in Diffused Power Contexts. In: *Sociologia Ruralis*. 50(1) p. 1–14

Sík E. (2012) A kapcsolati tőke szociológiája. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. p. 204.

Sjöblom, S. – S. Godenhjelm (2009) Project proliferation and governance: implications for environmental management *Journal of Environmental Policy and Planning*. 11 (3) p. 169-185.

Szreter, S. – Woolcock, M. (2004) Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health. *International Journal of Epidemiology*, 33 p.650-667.

Tardos, R. (2008) Social Capital in Communities, Development and Integration: the Four-Village Case Study in Hungary, 2000, In: Hsung, R.-M., N. Lin, and R. Breiger (szerk) *Contexts of Social Capital: Social Networks in Communities, Markets and Organizations*. Routledge, p. 216-243.

Terluin, I. (2003) Differences in economic development in rural regions of advanced countries: an overview and critical analysis of theories. *Journal of Rural Studies* 19 (1) p. 327-344.

Tovey H. (2008) Introduction: Rural Sustainable Development in the Knowledge Society Era. *Sociologia Ruralis* 48 (3) p. 185–199.

Ward N. (2002) *Integrated Rural Development – a review of the literature*, Centre for Rural Research, University of Trondheim. p. 62

Warren, M. R. (2008) The Nature and Logic of Bad Social Capital. In: Castiglione, D. – Deth, Jan van – G. Wolleb (szerk.) *The Handbook of Social Capital*. New York: Oxford University Press. p. 122-149.

Woolcock, M. (1998) Social capital and economic development: Toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society*. 27 p. 151-208.

Woolcock, M., Narayan, D. (2000) Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy. *The World Bank Research Observer*, 15(2) p. 225-249.

Yin, R. K. (1994) *Case study research. Design and methods*. Thousand Oaks/ London / New Delhi, Sage Publications p. 181.

A témában megjelent publikációk listája:

Nemzetközi szakfolyóiratban megjelent tanulmányok:

Megyesi B., Kelemen E., Schermer M. (2011) Social capital as a Success Factor for Collective Marketing Initiatives *International Journal of Sociology of Agriculture and Food* Vol. 18/1 p. 89-103

Kelemen E., Megyesi B., Nagy I. (2008) Knowledge Dynamics and Sustainability in Rural Livelihood Strategies: Two Case Studies from Hungary, *Sociologia Ruralis*, 48 (3) p. 257–273.

Kelemen E., Megyesi B., (2007) The Role of Collective Marketing Initiatives in the Hungarian Agriculture. *Eastern European Countryside*, Nicolaus Copernicus University, Toruń, Poland, 13, (1) p. 97-110.

Hazai referált folyóiratban megjelent tanulmányok és recenziók:

Csurgó B., Megyesi B. (2010) Határon: magyar – román határtelepülések társadalmi-gazdasági stratégiái a határon átívelő kapcsolatok alakítására *Erdélyi Társadalom* 8(1-2) p. 29-46.

Csurgó B., Kovách I., Megyesi B. (2009) Helyi hálózatok Európában és Magyarországon *Politikatudományi Szemle* 18 (2) p. 120-144.

Könyvfejezet:

Megyesi B., (2012) Institutions and networks in rural development: two case studies from Hungary In: Sjöblom, S. – Andersson, K. – Marsden, T. – S. Skerratt (szerk.) *Sustainability and Short-term Policies: Improving Governance in Spatial Policy Interventions* Surrey: Ashgate, 2012. pp. 217-244.

Kovách I., Megyesi B. (2012) Az átalakuló kormányzás hatása a vidéki települések társadalmára In: Kovách I – Dupcsik Cs. – P. Tóth T. – Takács J. (szerk.) *Társadalmi integráció a jelenkori Magyarországon* Budapest: Argumentum Kiadó, pp. 167-190.

Megyesi B. (2011) A társadalmi tőke, mint a vidékfejlesztési folyamatok elemzési kerete. In: *NÉZŐPONTOK*, Fiatal kutatók tanulmányai p. 69-80.

Megyesi B. (2010) A falvak és a mezőgazdasági termelés átalakulásának néhány aspektusa a rendszerváltozás után Magyarországon. In: *Rendszerváltás(ok) Magyarországon*. Szerk.: Gerhard P. – Koltai G. – Rácz A. – V. László Zs. Bp., Mundus Novus p. 144-161.

Csurgó B., Kovách I., Megyesi B. (2009) Nature and culture – resource management and knowledge use in a Hungarian micro-region. In: Bruckmeier, K. – Tovey, H. (szerk.) *Rural Sustainable Development in the Knowledge Society* Ashgate: Aldershot, p.95-111.

Megyesi B. (2007) A magyar lakosság vidékkel kapcsolatos attitűdjei In: Kovách Imre (szerk.) *Vidékiek és városiak* L'Harmattan – MTA-PTI, Budapest p. 27-45.

Megyesi B. (2007) Találkozik-e a fejlesztéspolitika és a magyar lakosság vidékpercepciója? In Boda Zs. – Kovách I. – Szoboszlai Gy. (szerk.) *Hatalom, közbeszéd, fejlesztéspolitika Elemzések politikai jelenségekről*. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest p. 81-89.

Konferencia előadások a témában az elmúlt öt évben:

2013. július 29. - augusztus 1. Firenze, Olaszország. Rural resilience and vulnerability: the rural as locus of solidarity and conflict in times of crisis. Az Európai Vidékszociológiai Társaság Kongresszusa; Szervező: European Society for Rural Sociology. (The place of short food supply chains in a Hungarian small town.)

2012. július 29 – augusztus 2. Lisszabon, Portugália, a Nemzetközi Vidékszociológiai Társaság Kongresszusa (Congress of the International Rural Sociology Association). (A társadalmi tőke szerepe: Intézmények és hálózatok a vidékfejlesztésben – The role of Social capital: Institutions and networks in rural development)

2011. december 8. MTA-SzKI Fiatal Kutatók Konferenciája: A társadalmi tőke, mint vidékfejlesztési folyamatok elemzési kerete.

2011. október 21-22 Rural Est, Dijon, Franciaország, Habitus vs. economic rationality, The transformation of a socialist type co-operative – the case of the “Arany Sárfehér” Cooperative

2011. augusztus 22-25 Inequality and Diversity in European Rural Areas" az Európai Vidékszociológiai Társaság Kongresszusa; Szervező: European Society for Rural Sociology, Görögország, Chania (The development of Social capital and rural development; A case study about a rural community in Hungary)

2011. január 27-28 SUSTAIN Meeting Institutions and networks in rural development, two case studies from Hungary

2010. november 4-6 A Magyar Szociológiai Társaság éves konferenciája, Budapest; szervezők: MSzT ('Civil szervezetek és konfliktus kezelés a vidékfejlesztésben')

2009. november 14-15 A Magyar Szociológiai Társaság éves konferenciája, Debrecen szervezők: MSZT, Debreceni Egyetem (Intézmények és hálózatok a vidékfejlesztésben c. előadás)

2009. szeptember 10. A Legenda Egyesület és Budapest Főváros Levéltára rendezésében Rendszerváltás(ok) Magyarországon című konferencia (Egy szövetkezet átalakulása c. előadás)

2009 január 23-24. A Babes-Bolyai Tudományegyetem, Szociológia Tanszék és a Kolozsvári Akadémiai Bizottság szervezésében, Kolozsvár, Románia (Kistérségi fejlesztési rendszerek c. előadás)

2008. augusztus 25.-29. Az ESRS 2008 évi Nyári Iskolája szervezők: Európai Vidékszociológiai Társaság, Pannon Egyetem, Veszprémi Egyetem Nagykanizsa (Round table discussion: Migration and rural representation Moderátor és szervező)